

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Черкасова Володимира Федоровича

на дисертацію Фань Пейсі

«Формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів

музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій»

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з планами відповідних галузей науки

На початку ХХІ століття відбулися суттєві зміни у політичному, соціально-економічному та культурному житті суспільства, які спричинили докорінні зміни у системі вищої освіти, вплинули на професійну підготовку фахівців у галузі музично-педагогічної освіти. Ці обставини змусили віднаходити нові форми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, запроваджувати сучасні інтерактивні технології та інноваційні методи навчання, які спроможні забезпечити конкурентоздатність та мобільність випускників вищих навчальних закладів мистецького спрямування. За такої ситуації дослідження процесу формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій здійснене Фань Пейсі є актуальним і своєчасним.

Презентований здобувачем матеріал дослідження розроблений на основі філософських, мистецтвознавчих та психолого-педагогічних досліджень, забезпечує коректну реалізацію поліхудожнього підходу до формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, запровадження ефективних методик цілеспрямованого формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». Проблематика кафедрального дослідження «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (реєстраційний номер № 0120U002014). Тема дисертаційного дослідження Фань Пейсі затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 р.).

2. Наукова новизна одержаних результатів дослідження

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що в дисертації висвітлено й теоретично обґрунтовано сутність феномену «культура прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва», розкрито його структуру (настановно-інтенційний, когнітивно-візійний, операційно-рефлексивний, особистісно-евристичний компоненти); схарактеризовано критерії (мотиваційно-сенсовий, інформаційно-гностичний, діяльнісно-аналітичний, суб'єктно-інтеграційний), показники (наявність мотивації до оволодіння прогностичними вміннями, усвідомлення значущості прогностичної діяльності в контексті педагогіки мистецтва, особистісна настанова на рефлексивно-прогностичну активність, обізнаність щодо сутності, функцій та шляхів набуття культури прогностичної діяльності в мистецько-педагогічній освіті, уявлення про сутність, етапи та методи педагогічного прогнозування, здатність інтелектуально моделювати можливі педагогічні ситуації та прогнозувати їх розвиток, здатність здійснювати педагогічне прогнозування, аналітичні вміння, рефлексивність, педагогічна інтуїція, креативність, логічне мислення) та рівні сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (творчо-функційний (достатній), змістовно-продуктивний (задовільний), базово-інтуїтивний (низький)).

Вартісним вважаємо запропоновані автором дисертації педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів

музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, а саме: інтеграція змісту та завдань прогностичної діяльності у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва; стимулювання позитивної настанови майбутніх учителів музичного мистецтва на педагогічно спрямовану прогностичну позицію; створення рефлексивно-розвивального художньо-освітнього середовища, зорієнтованого на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва культури прогностичної діяльності. Окрім того, розкрито сутність поняття «рефлексивно-розвивальне художньо-освітнє середовище закладу вищої освіти», уточнено сутність поняття «педагогічне прогнозування».

3. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розроблені й апробації методик діагностики та формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій (орієнтаційно-цільовий, концептуально-змістовий, практично-операційний, інтеграційно-евристичний етапи). Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої й післядипломної освіти з метою формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій; укладанні навчальних посібників, глосаріїв, методичних рекомендацій для майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів; для написання кваліфікаційних робіт, підготовки тез доповідей і наукових статей тощо.

Основні результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (акт впровадження №1390/28/3 від 19.08.2025р.) та Криворізького державного педагогічного університету (акт впровадження №01/513/3 від 21.08.2025 р.).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, яка полягає в науковому обґрунтуванні й апробації педагогічних умов і методики формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, автором дослідження здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що у процесі дослідження Фань Пейсі вирішено низку завдань, зокрема, розкрито й обґрунтовано сутність феноменів «культура прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій», «рефлексивно-розвивальне художньо-освітнє середовище закладу вищої освіти»; уточнено зміст поняття «педагогічне прогнозування»; визначено структуру, показники та рівні сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій; обґрунтовано педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій; розроблено й експериментально апробовано методику формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій» здобувач цілком виважено обґрунтував сутність і значення ключових понять дослідження. Прогностичну діяльність вчителя музичного мистецтва автором дисертації потрактовано як динамічний і багатовимірний процес, що охоплює як педагогічні, так і мистецькі складники й ґрунтується на поєднанні науково-обґрунтованого передбачення, емоційно-естетичної чутливості й педагогічної майстерності, спрямованої на забезпечення гармонійного розвитку учнів у процесі музичного навчання. З'ясовано, що вона має комплексний, інтегративний і поліфункційний

характер, поєднує інтелектуально-аналітичні, художньо-інтерпретаційні, операційно-методичні, комунікативні й регулятивні складники і спрямована на випереджальне уявлення, моделювання та проєктування майбутніх результатів освітнього процесу, зокрема в контексті музичної інтерпретації, виконавської діяльності та розвитку художнього досвіду учнів.

Цінним є те, що з-поміж основних особливостей формування прогностичної діяльності вчителя музичного мистецтва Фань Пейсі виділяє: поліфункційність, зв'язок з інтерпретаційною діяльністю, випереджальний, проблемно-творчий характер, методичну обґрунтованість, аналітичність, необхідність здійснювати верифікацію та регуляцію. Вартісним вважається обґрунтування автором дисертації загальнодидактичних та спеціальних принципи, реалізація яких ураховує особливості й забезпечує продуктивність прогностичної діяльності сучасного вчителя музичного мистецтва.

Заслуговує на увагу те, що автором дисертаційного дослідження вдало визначено сутність феномену «культура прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва» та науково обґрунтовано його структуру, яку утворює єдність і взаємодія когнітивно-візійного, операційно-рефлексивного, настановно-інтенційного й особистісно-евристичного компонентів.

Варто зазначити, що наукову цінність представляє другий розділ дисертаційного дослідження «Методологічні засади та педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій», у якому обґрунтовано методологічні підходи науковців до вивчення процесу формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, з-поміж яких: культурологічний, технологічний та інтегративний.

Слід відразу зазначити, що вельми цінним є те, що дисертантом обґрунтовано педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, з-поміж яких: інтеграція змісту та завдань прогностичної

діяльності у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва; стимулювання позитивної настанови майбутніх учителів музичного мистецтва на педагогічно спрямовану прогностичну позицію; створення рефлексивно-розвивального художньо-освітнього середовища, зорієнтованого на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва культури прогностичної діяльності.

Наукову цінність представляє третій розділ дисертації «Експериментальне дослідження формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій», де автором презентовано критерії і показники, схарактеризовано рівні сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, розроблено й апробовано діагностувальну та експериментальну методики формування досліджуваного феномену, проведено аналіз результатів діагностичного і прикінцевого зрізів, доведено ефективність педагогічних умов та методики формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій.

Отже, позитивно оцінюючи представлене дослідження варто зазначити, що аналіз рукопису дисертаційної роботи Фань Пейсі показав, що вона є системним дослідженням теоретичних і методичних засад формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій. Дисертаційне дослідження відповідає чинним вимогам до підготовки дисертацій, логіці та послідовності розкриття основних дослідницьких завдань. Назва роботи узгоджується з метою, відповідає змісту теоретичної частини та проведеного експериментального дослідження.

Виходячи із зазначеного, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Фань Пейсі як завершене педагогічне дослідження, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та

свідчить про уміння автора прогнозувати актуальні проблеми теорії і методики музично-педагогічної освіти й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

Заслужують позитивної оцінки укладені дисертантом додатки, які використовувалися в змісті дисертаційного дослідження.

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях

Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 7 публікаціях автора (6 одноосібних), з яких: 3 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки категорії «Б», 4 роботи апробаційного характеру. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Апробація результатів дослідження відбиває основні здобутки дисертаційної роботи і здійснена на різного рівня наукових конференціях.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи рецензовану наукову працю, відзначаючи її теоретичну й практичну значущість, та, наголошуючи на позитивних аспектах, дозволимо висловити деякі побажання і зауваження, які мають дискусійний характер:

1. Досліджуючи процес формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій варто було б проаналізувати наукові праці західноєвропейських дослідників і простежити, які тенденції спостерігаються у професійній підготовці вчителів музичного виховання в закладах вищої освіти країн-членів Європейського Союзу з формування культури прогностичної діяльності педагогів-музикантів.

2. На нашу думку дослідження лише б виграло від того, якби в ньому було б конкретніше розкрито функціональні принципи майбутніх учителів музичного мистецтва стосовно формування культури прогностичної діяльності формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій саме в конкретних видах музичної діяльності (параграф 3.2. дисертації).

3. У підрозділі 3.3. «Аналіз результатів дослідження рівнів

сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій (прикінцевий етап)» доцільно було б докладніше представити результати динаміки саме якісних показників сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій поряд із кількісними.

4. У контексті предметного поля дослідження варто уточнити, які дисципліни Ви пропонуєте включити до навчальних планів вищих навчальних закладів мистецького спрямування, які б ефективно впливали на формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій.

5. Робота тільки виграла б, якщо б здобувач підтвердив вірогідність результатів дослідження впровадженням запропонованої методики формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій не тільки в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та Криворізькому державному педагогічному університеті, а також в освітніх закладах мистецького спрямування інших регіонів України.

Висловлені зауваження та побажання не знижують цінності виконаної роботи, її наукового характеру. Дисертаційна робота є оригінальною, самостійною, завершеною історико-педагогічною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що є актуальними для розвитку музично-педагогічної галузі. Зроблені узагальнення та висновки сприятимуть подальшій розробці теоретичних і практичних основ формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій.

За ступенем вірогідності і достовірності результатів, високого рівня обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у роботі, дисертація має вагоме наукове і практичне значення, що підтверджено апробацією і впровадженням результатів

дослідження в освітній процес закладів вищої освіти, а також закладів післядипломної педагогічної освіти.

7. Загальний висновок

Дисертація Фань Пейсі «Формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Фань Пейсі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та професійної підготовки працівників
закладів сфери культури Комунального закладу
вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис Володимира Черкасова засвідчую:
проректор з науково-педагогічної роботи
по організації освітнього процесу,
кандидат наук з соціальних комунікацій

Оксана ТЕЛЕП